

**Amerika'nın Kudüs Kararına İlişkin Televizyon Ana Haber
Bültenlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi**

Ceyhun BAĞCI¹, Feridun NİZAM²

Özet

Bu çalışmada gündem kurma ve saptama- (agenda setting) yaklaşımı perspektifinde dış politika haberlerinin sunumu, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Donald Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması kararının Türk ulusal televizyon kanalları ana haber bültenleri örnekleriyle analiz edilmektedir. 6 Aralık 2017 tarihinde ABD Başkanı Donald Trump'ın kameralar önünde adeta bir imza şovuyla Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığını açıklaması, tüm dünyada geniş yankı uyandırmış ve bütün dünya medyasında haber olarak yer almıştır. Bu çalışma Amerika'nın Kudüs kararının Türkiye'deki ulusal televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde nasıl sunulduğu ve hangi içeriklerle yer aldığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla izlenme oranları sıralaması temel kriter alınarak Fox TV, Show TV ve ATV televizyon kanalları örneklem seçilmiş, 6-22 Aralık 2017 tarihleri arasındaki on yedi günlük süreç içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu süreçte yayınlanan haberlerde niceliksel olarak dikkat çekici farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler : gündem kurma ve saptama, dış haberler, televizyon haberleri, Kudüs, içerik analizi

**Investigation of Television Main News Bulletins by Content Analysis
Method About America's Decision on Jerusalem**

Abstract

In this study, the presentation of foreign policy news in the perspective of agenda setting approach is analyzed by examples of the main news bulletins of the Turkish national television channel of the United States (US) President Donald Trump's decision to recognize Jerusalem as the capital of Israel. On December 6, 2017, US President Donald Trump's announcement that he recognized Jerusalem as a capital of Israel with a signing show in front of the cameras provoked wide repercussions all over the world and took place as news in the whole world's media. In this study, how it is presented in the main news bulletin of the national television channels in Turkey of America's decision Jerusalem, and which aims to investigate whether the content is located. For this purpose, Fox TV, Show TV and ATV television channels were sampled based on the ordering of the viewing rates. The seventeen day period between 6-22 December 2017 was examined by content analysis. As a result of the research, quantitative noticeable differences were found in the news published in this process.

Keywords: agenda setting, external news, television news, Jerusalem, content analysis

¹ Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, ceyhunbagci@erciyes.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, fnizam@firat.edu.tr

GİRİŞ

Teknolojisinin durmadan değişmesiyle her ne kadar hayatın neredeyse tüm alanında kitle iletişim aracı olarak ilk sıraya sosyal medya yerleşmiş olsa da, gerçekleşen olaylar hakkında bilgi sağlama, kanaat oluşumu ve derinlemesine analizler için televizyon haber bültenleri ve haber söylemleri hala ilk tercih edilen kaynak olmakta ve bu alanda ağırlığını korumaktadır. Bugün dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen gelişmeleri, bir toplumsal olayı, çatışmayı ya da savaşı televizyonun karşısına geçerek evlerimizden takip etme olanağına sahip olmanın yanı sıra televizyonun bunları sunumu, kitle iletişim araçları ile haber arasındaki ilişkide kritik rolünü sürdürmektedir. Medyanın ve haber söyleminin gücünün bu kadar önemli olduğu bir durumda üzerine tartışılan temel konular; haberde hangi içeriğin verileceği – ya da verilmeyip görmezden gelineceği- ve bu içeriğin ne şekilde işleneceğidir. Bu açıdan bakıldığında ideolojik tutum ve tavırların, yayın politikası ve dünya görüşünün, medyanın ekonomi-politiğinin etkisiyle haberin sunumu esnasında aynı konudaki bir haberi dahi farklı sunumlara maruz bıraktığı aşikârdır. Sayılan unsurların aynı zamanda televizyon haberciliğinde tarafsızlığı ve üretim sürecini önemli derecede etkilediği varsayılarak, aynı ya da benzer olayların değişik yayın kuruluşları tarafından sunumunda farklılıklar görülebilmektedir. Özellikle televizyon haber içeriklerine doğrudan doğruya yansıyan bu farklılaşmalar, taraf olma durumları ve aynı zamanda söylem farklılıkları iletişim araştırmaları içinde incelenmeye değer meseleleri içermektedir.

ABD Başkanı Donald Trump'ın Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada Kudüs'ü resmen İsrail'in başkenti olarak tanıdığını belirttiği 06 Aralık 2017 tarihi başlangıç olmak üzere, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ABD'nin bu kararını geri çekmesi talebini içeren Kudüs Tasarısı'nı kabul ettiği tarihe kadar olan süreç, dünya basınında geniş bir yer bulmuştur. Bu sürecin Türkiye açısından taşıdığı önem de göz önünde bulundurularak konunun televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu, konumlandırılması ve hangi boyutta bu konunun gündeme getirildiğinin incelenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Ayrıca haber sunumlarının bu süreçte toplumun bilgi ve haber almasına nasıl katkı sağladığı sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. İçerik analizi yöntemi kullanılarak somut verilere ulaşılan bu çalışmada benzeri çalışmalara kaynaklık edebilmesi açısından literatüre bir katkı yapmak hedeflenmiştir.

Bir Medya İçeriği Olarak Haber ve Televizyon Haberciliği

Haber, toplum üzerindeki etkisi ve gerçek olanla kurduğu yakın ilişki sebebiyle medya, toplum ve akademik alanda oldukça önemli bir yere sahiptir. Haber, toplumsal, ekonomik, kültürel ve politik anlamda medyana gelen her türlü etkinliğin ortak bir mecrası haline gelmiştir. Günümüze kadar ki medya çalışmalarına bakıldığında birçok gelişmenin öncelikle habercilik alanında çalışan araştırmacılar tarafından ortaya konduğu görülmektedir. Özellikle iletişim araştırmalarında sık kullanılan içerik çözümlemesi tekniği ve eleştirel yaklaşımla içerik çözümlemesinin gelişiminde haber araştırmaları önemli bir rol oynamıştır. Haberin incelendiği kuramsal çerçeveler genel olarak, siyasal yanlılık araştırmaları, örgütsel araştırmalar, fenomenolojist yaklaşım, ekonomi politik yaklaşım, araçsalcı yaklaşım, yapısalcı yaklaşım, feminist ve eleştirel yaklaşımlar olarak kategorize edilmektedir (Yurdigül, 2014, s. 102-103).

Son yıllardaki teknolojik gelişmelerle birlikte, önceleri yazılı basından görsel-işitsel mecraya kayan haber medyası günümüzde yeni medya olarak adlandırılan sayısal mecra da yoğunluk kazanmaktadır. Ancak görsel – işitsel yapısından dolayı en güçlü iletişim araçlarından olan televizyon, milyonlarca insana ulaşabilme konusundaki önemini korumaktadır. Özellikle televizyon haberleri, dünyada olup biten gelişmelerden haberdar olmak, bunların ne ifade ettiğini anlamak, siyasal, tarihsel, ekonomik ve toplumsal koşulları değerlendirebilmek açısından demokratik toplumlarda, bir gereksinim haline dönüşmüştür. Televizyon haberlerinin bir dizi ya da film gibi olayları dramatik bir yapı içerisinde, yeniden kurgulaması, haberde kullanılan sunum tarzı ve söylem gibi unsurlar haberin toplum üzerindeki etkisinin artmasına yol açmaktadır (Yurdigül, 2014, s. 108-109).

Genel olarak tüm haberlerin bir anlatım ve söylem biçimi bulunmaktadır. Haberler kurgusal metinlerdir. Haberler özetledikleri ve hikâyeleştirdikleri olaylara, gerçeklere anlam kazandırmaktadır. Haberlin söylemi içinde şekillenen anlatımla bir yandan olaylar, gerçekler kurulur, canlandırılır ve insanlara aktarılır hem de egemen söylemler doğallaşır ve egemen ideoloji yeniden kurulur. Dolayısıyla her gün izlerkitleye sunulan haberlerin üst söylemi egemen ideolojinin söylemidir (Tokgöz, 2008, s. 200).

Haber çözümlemesi içeren çalışmalarda haberin basit ve saf olgulardan ibaret olmadığı ve zorunlu olarak gerçekliğin bir seçme, çözümleme ve değerlendirme sürecinden geçerek insanlara ulaştığı vurgulanmaktadır. Diğer medya içerikleri gibi haber de seçme ve inşa etme sürecinin bir sonucudur. Hall'a göre de haberler, belirli uzlaşım sal ideolojik ve profesyonel kodlar içerisinden oluşturulmuş kültürel ürünlerdir (Dursun, 2014, s. 148).

Çağımızda medya, haber verme işleviyle toplumun iletişim yapısı içindeki çeşitli olgular ve değer yargıları arasında bağıntılar kurarak insanlara ulaşmaktadır. Medya kuruluşları haber verme işlevleriyle birlikte pek çok toplumsal ve psikososyal işlevleri de yerine getirmektedir. Bu işlevler arasında belirli bir konu üzerinde kamuoyunu oluşturarak ikna etme, eğitme, eğlendirme, oyalama ve reklâm yapma gibi işlevler yer almaktadır. Haberlin tüm bu üretim, sunum ve algılama süreçleri, toplumsal yaşamda vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Tokgöz, 2008, s. 119-120).

Haberlerin birey ve toplum üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmacılar, etkiler konusunda belirli sınıflandırmalardan yararlanmışlardır. Haber üzerine yoğunlaşan çalışmalarda yöntemler genel olarak bu sınıflandırma ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır. Kitle iletişim araçlarının toplumsal etkilerine yönelik geliştirilen bu teoriler; sosyalizasyon teorisi, gündem kurma teorisi, yetiştirme teorisi, eşik bekcılığı teorisi, pekiştirme teorisi, suskunluk sarmalı teorisi ve kültürel emperyalizm teorisi olarak sıralanmaktadır (Yurdigül, 2007, s. 199).

Bu kapsamda özellikle izlerkitle üzerinde etkili olmanın yollarından biri olan gündem oluşturma, medyanın haberleri sunuş yoluyla, halkın bu konuları düşünmesi ve konuşması fikrine dayanmaktadır. Günümüz medyası çoğu zaman insanlara ne hakkında düşünmeleri gerektiğini söylemeyebilir, ancak izler kitesine ne hakkında düşünmeleri gerektiğini söylemede oldukça başarılıdır (Aslan, 2009, s. 173-174). Medyanın bir konuyu işleme sıklığı, haberin uzunluğu ve konumu gibi unsurlar o konuya verilecek öneme de etki etmektedir (Martin, 1989, s. 52). Bu kurama göre, izleyiciler gerek hangi konularla ilgileneceklerini, gerekse bu konu ve sorunlarla ne

derece ilgileneceklerini öğrenirler. Bu yaklaşımın temeli daha çok siyasal olaylara, özellikle de seçim kampanyalarına dayanır. Medyanın mülkiyet yapısından dolayı bazı olaylar medyada hiç yer almazken, egemen düşünceler sağduyu olarak medyanın gündeminde yoğun olarak işlenir (Yaylagül, 2016, s. 83).

Medya bir konuyu sürekli gündeme getiriyorsa gündemi etkileyebilmektedir yargısından hareketle toplumda yaşanan önemli gelişmelerin medyada temsiline yönelik gerçekleştirilen içerik çözümlenmeleri, iletişim araştırmaları içinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma kapsamında tüm dünyada geniş yankı uyandıran ABD yönetiminin, 6 Aralık 2017 tarihindeki Kudüs kararı ve devamındaki gelişmelerin medyada haber olarak temsilinin nasıl gerçekleştiği incelenmektedir.

Kudüs'ün 3 Semavi Din Açısından Önemi ve ABD'nin Kudüs Kararı

Bir kentin adı olmaktan çok daha öte bir anlam ve değere sahip olan Kudüs, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık olmak üzere üç monoteist dine inananlar için Kutsal Kent'tir. Kentin adının ilk olarak Tevrat'ta geçmesiyle Yahudiler, kutsallığı ve ebediliğinin Kral Davud ve Süleyman'ın yönetimiyle bağlantılı olduğuna inanırlar. Mescid-i Aksa'nın çevresinde bulunan Ağlama Duvarı'nın, Süleyman döneminde yapılan tapınağa ait olduğu ve Yahudiler için inançlarının en kutsal mekânı olduğu kabul edilmektedir. Kudüs kenti Hristiyanlık için de bir kutsallık sığınağı olma özelliğine sahiptir. İsa da, Hristiyanlık da orada doğmuş Veladet Kilisesi, Kutsal Gömüt ve daha kırk kadar Hristiyan tapınağı orada yer almaktadır. İsa'nın doğumu, yaşamı ve ölümüyle ilgili tüm yerler de Kudüs ve çevresinde bulunmaktadır. Kudüs, İslam ve onun simgelediği kültür için de kutsal kabul edilmektedir. Müslümanlar (Türkler ve Araplar) bu topraklarda 1.300 yıl kadar egemen olmuşlardır. Müslümanlar için Kudüs, öncelikle ilk kible olması ve miraç hadisesinin yaşandığı yer olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Kudüs, bütün Müslümanlar için kutsallıkta yalnız Mekke ve Medine'den sonra gelmektedir. Kudüs'teki El-Haram el (eş) - Şerif'ten daha kutsal ancak Mekke'de Kâbe ve Medine'deki El-Haram olabilir (Ataöv, 2014, s. 29-31).

Müslümanların Kudüs ile güçlü tarihi ve dini bağları bulunmaktadır. Kutsallığının gerekçeleri olarak belirtilen hususlar her ne kadar zaman zaman tartışılrsa da Kudüs'te yaşanan olaylar Şiisinden Sünnisine kadar bütün dünya Müslümanlarını etkilemektedir. Osmanlı Devleti, yaklaşık 400 yıl (1517-1917) Kudüs yönetiminde bulunmuştur. Birinci Dünya savaşında Suriye-Filistin cephesindeki yenilgiden sonra 1917 tarihinde Kudüs'teki Osmanlı yönetimi sona ermiştir. Bu tarihten sonra bölgede kısa süre İngiliz manda yönetimi bulunmuş ve 1948'te İsrail, devlet olarak kuruluşunu ilan etmiştir (Mert, 2017, s. 264). Dünyanın en kadim kentlerinden biri olan Kudüs, bugün Orta Doğu'daki sorunların merkezinde bulunmaktadır. 1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'nda o döneme kadar Ürdün'ün kontrolünde bulunan Doğu Kudüs, İsrail tarafından işgal edilmiş ve o tarihten günümüze kadar da İsrail işgali altında bulunmaktadır (<http://www.bbc.com/> 2018). Bölgede İsrail ve Filistin arasındaki çekişmeler sürerken dünyanın diğer yerlerindeki Yahudi, Hristiyan ve Müslümanların buraya yönelik dini algıları sebebiyle şehirle ilgili haberler gündemdeki yerini ve önemini korumaktadır. Kudüs konusu çeşitli tartışmalarla birlikte uluslararası bir sorun niteliği taşımaktadır.

Konuyla ilgili son olarak, ABD Başkanı Donald Trump, 6 Aralık 2017 tarihinde Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada, ABD'nin Kudüs'le ilgili yeni yaklaşımını ilan etmiştir. Trump, yaptığı açıklamada "Kudüs'ü resmen İsrail'in başkenti olarak tanıma

zamanı gelmiştir. Dışişleri Bakanlığına, Tel Aviv'deki büyükelçiliğimizin Kudüs'e taşınması için hazırlıklara başlaması talimatını verdim" ifadelerini kullanmıştır. Açıklamasında bu kararın hem ABD çıkarları hem de İsrail ile Filistin arasındaki barış süreci için en iyi seçenek olduğunu savunan Trump, söz konusu kararın geç kalmış bir süreç olduğunu iddia etmiştir (<https://www.ntv.com.tr/> 2018). ABD'nin bu kararı Filistin başta olmak üzere birçok ülkede siyasi temsilciler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar tarafından büyük tepki ile karşılanmıştır. Ülkeler bu kararı, endişe verici, tek taraflı ve barış için sonuçları düşünülmemiş bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Özellikle bu kararla birlikte ABD'nin uluslararası hukuku ve Birleşmiş Milletler (BM) kararlarını ihlal ettiği ve Filistinlilerin haklarını hiçe saydığı yönünde açıklamalarda bulunulmuştur. ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınması ile birlikte çoğu ülkede binlerce kişinin katılımıyla protestolar düzenlenmiş, bu yanlı ve yanlış karardan dönülmesi konusunda uyarılar yapılmıştır (<http://www.aa.com.tr/> 2018).

ABD Başkanı Donald Trump'ın Kudüs kararına ilk ve en sert tepki gösteren ülkelerden biri de Türkiye olmuştur. ABD yönetiminin bu sorumsuzca açıklamasının büyük endişeyle karşılandığı ve kınandığına yönelik ilk tepkilerle birlikte Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, dönem başkanlığını yürüttüğü İslam İşbirliği Teşkilatı'nı (İİT) Kudüs için olağanüstü toplanmaya çağırmıştır. 13 Aralık 2017 tarihinde Türkiye'nin ev sahipliğinde olağanüstü gündemle toplanan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü Zirvesinin sonuç bildirisinde, "Başkenti Doğu Kudüs olan Filistin Devletini tanıdığımızı ilan ediyoruz. Dünyayı Doğu Kudüs'ü Filistin Devleti'nin işgal altındaki başkenti olarak tanımaya davet ediyoruz" ifadeleri yer almıştır. Zirveye 16'sı lider düzeyinde 48 ülkeden temsilciler katılmıştır. Zirvenin sonuç bildirgesinde ABD yönetiminin tek taraflı kararı en güçlü şekilde reddedilmiş ve kınanmıştır. Yayımlanan bildiriye, BM Güvenlik Konseyi'ne de derhal sorumluluklarını üstlenmesi, Kudüs'ün yasal statüsünü teyit etmesi ve Filistin topraklarındaki İsrail işgaline son vermesi çağrısı yapılmıştır. Bu gelişmelerin ardından 18 Aralık 2017 tarihinde ABD'nin Kudüs kararını geçersiz sayan tasarı, Türkiye'nin öncülüğünde Mısır tarafından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne sunulmuş ve konseyin toplam 15 üyesinin 14'ünün lehte oy kullanmasına karşın ABD tarafından veto edilmiştir (<http://www.haberturk.com/> 2018). Türkiye ve birçok İslam ülkesinin girişimleriyle hazırlanan ve Kudüs kararının geri çekilmesini isteyen karar tasarısı, 21 Aralık 2017 tarihinde BM Genel Kurulu'na sunulmuş, Türkiye ve Yemen'in talebiyle gerçekleştirilen acil özel oturumdaki oylamaya katılan ülkelerin 128'inin lehteki oyuyla kabul edilmiştir. Tasarı metninde "Kutsal Kudüs şehrinin statüsünde, karakter ve demografisini değiştirmeye yönelik herhangi bir adımın geçersiz, hükümsüz olduğu ve ilgili Güvenlik Konseyi kararları uyarınca feshedilmesi gerektiği beyan olunur ve bu bağlamda tüm üye devletlerden Güvenlik Konseyi 478 (1980) sayılı kararı gereğince Kutsal Kudüs şehrinde diplomatik misyon açmaktan kaçınması çağrısında bulunuluyor" ifadesine yer verilmiştir (<http://www.trthaber.com/> 2018).

Amerika'nın Kudüs kararı meselesi tüm dünyada tepkilere yol açmış ve medyada haber olarak geniş bir yer bulmuştur. Bu çalışma kapsamında Fox TV, Show TV ve ATV televizyon kanallarının ana haber bültenleri incelenmiş ve bu sürecin medyaya yansımaları ele alınmıştır.

1. Araştırmanın Problemi

Medyanın gündeme getirdiği ve üzerinde durduğu konular kamuoyunda da tartışılan konulara dönüştürülmektedir. Bu kapsamda izlerkitle üzerinde etkili olmanın yollarından biri olan gündem oluşturma, medyanın haberleri sunuş yoluyla, halkın bu konuları düşünmesi ve konuşması fikrine dayanmaktadır. Günümüz medyası çoğu zaman insanlara ne hakkında düşünmeleri gerektiğini söylemeyebilir, ancak izler kitlesine ne hakkında düşünmeleri gerektiğini söylemede oldukça başarılıdır (Aslan, 2009, s. 173-174). Medya, kamuoyunu ve toplumun gündemini bazı olaylara daha fazla yer vererek ya da bazı olayları görmezden gelerek oluşturur. Dolayısıyla medyanın olaylara verdiği önem ve öncelik toplumun da önem ve önceliği haline gelir (Yaylagül, 2016, s. 82). Bu kapsamda kamuoyunun oluşumunu önemli derecede etkileyen medyanın ve haber sunumlarının Amerika'nın Kudüs kararına ilişkin süreç ele alınarak olayları süre, içerik ve biçim açısından nasıl sunduğu ve bu süreçte toplumun bilgi ve haber almasına nasıl katkı sağladığı sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Çalışmada belirtilen problem kapsamında başta İslam dünyası olmak üzere birçok uluslararası kuruluş ve ülke tarafından karşı çıkılan Trump'ın Kudüs'le ilgili kararına ve devamındaki gelişmelere televizyon ana haber bültenlerinde ne sıklıkta yer verildiği, konuların nasıl işlendiği ve hangi boyutta bu konunun gündeme getirildiğinin incelenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. ABD Başkanı Donald Trump'ın Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada Kudüs'ü resmen İsrail'in başkenti olarak tanıdığını belirttiği 06 Aralık 2017 tarihi başlangıç olmak üzere, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ABD'nin geri adım atması talebini içeren Kudüs Tasarısı'nı kabul ettiği (21 Aralık 2017) ve kararın etkilerinin medyaya yansıdığı 22 Aralık 2017 tarihine kadarki on yedi günlük süreçte televizyon ana haber bültenlerinin içerik çözümleme yöntemiyle incelenmesi araştırmanın alt amacını oluşturmaktadır.

İçerik çözümlemesi yönteminin ilk adımını oluşturan araştırma soruları, amaçsız uygulamaların önüne geçebilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, analizin yapılma amacı ve araştırma soruları açık bir şekilde belirtilmelidir (Balci & Bekiroğlu, 2012, s. 277). Bu çalışma kapsamındaki araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir;

1. İnceleme kapsamına alınan televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde Amerika'nın Kudüs kararına ve devamındaki gelişmelere ilişkin verdikleri haber sayılarında ve sürelerinde farklılık var mıdır? Varsa bu farklılık ne yöndedir?
2. İncelemeye alınan televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde haberlerin bülten içerisindeki konumu ve niteliği açısından Amerika'nın Kudüs kararına yaklaşımları ne düzeydedir? Farklılaşma gözlenmekte midir?
3. ABD'nin Kudüs kararına ilişkin haberlerde olay hangi boyutu ile ele alınmaktadır. İncelenen televizyon kanalları arasında bu açıdan bir farklılık var mıdır?

4. ABD'nin Kudüs kararına ilişkin haberlerde ana aktörler kimlerdir? Hangi ana aktörler ne sıklıkta haberlerde yer almaktadır?

5. ABD'nin Kudüs kararına ilişkin haberlerde sık kullanılan ve tekrar edilen sözcükler nelerdir? Televizyon kanalları arasında bu yönde bir farklılaşma var mıdır?

6. ABD'nin Kudüs kararına ilişkin haberlerde canlı yayın bağlantılarına ne sıklıkta yer verilmiştir?

3. Araştırmanın Önemi

Medyanın kamuoyu oluşumundaki gücü ve etkisi bakımından Türkiye ve dünya basınında geniş yer bulmuş Amerika'nın Kudüs kararının ve devamındaki gelişmelerin Türkiye'deki televizyon kanallarındaki temsiline yönelik bu çalışma, hem somut verilere ulaşma hem de benzeri çalışmalara kaynaklık edebilmesi açısından önemlidir. Konunun güncel bir gelişme olması ve literatürde benzer bir çalışmanın bulunmaması çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Araştırmanın temel sınırlılığı ise, Amerika'nın Kudüs kararına ilişkin sürecin medyada temsilinin Türkiye ölçeğinde ele alınmasıyla ilgilidir. Ayrıca araştırmada ele alınan materyaller televizyon kanallarıyla, içerikler ise ana haber bültenleriyle sınırlı tutulmuştur.

4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu tekniğin iletişim, gazetecilik, sosyoloji, psikoloji ve iş alanında 50 yılı aşkın bir kullanım geçmişi bulunmaktadır. Öncelikle sosyal bilimler ve davranış bilimleri alanındaki çalışmalardan kökenlenen bu yöntemin uygulama kapsamı hukuk ve sağlık gibi daha uzak disiplinlere de ulaşmıştır (Balci & Bekiroğlu, 2012, s. 270). Daha spesifik olarak içerik analizi iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenen bir kategoriler/sınıflandırma sistemine göre sistematik olarak araştırılmasını sağlayan bir tekniktir. Söz konusu içerik, gazete haberleri veya televizyon içerikleri gibi her türlü metinsel, görsel ve işitsel belge olabilmektedir. Özellikle toplumsal bilim araştırma teknikleri arasında kitle iletişim araçlarındaki içeriğe yönelik çözümlemelerde sık kullanılan bir tekniktir (Geray, 2014, s. 135-136). İçerik analizinin amacı, kamusal alana yönelik üretilen ve kurgulanmış metinleri çözümlenektir. Araştırmacı, iletişimin içeriklerinde gözlenen sonuçlardan, doğrudan gözlenemeyen etkenlere yönelik sonuç elde etmeye çalışır. Bu bağlamda içerik analizi yöntemiyle sayıca fazla olan metin yığnında araştırma sorusu açısından önemli olan ortak bilgilerin tespit edilmesi ve analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Özetle içerik analizi, çalışmanın amacı ve araştırma soruları doğrultusunda metinlerin içeriklerinden önemli olan bilgileri seçmekte, sınıflandırmakta, kodlamakta ve yorumlamaktadır. Böylece araştırma sonucunda yapılan çözümlemeyle birlikte yeni bir metin kurgulanmış olmaktadır (Gökçe, 2006, s. 20-23).

İçerik çözümlemesi yöntemi uygulanan çalışmalarda öncelikle sınıflama (kategori) sistemi oluşturulması gerekir. Sınıflandırma sisteminin oluşturulması, araştırma sorusunun sistematik bir analiz tekniğine dönüştürülmesinde en önemli süreçtir. Bu aşamada önemli olan araştırmanın amacına ve sorularına uygun kategorilerin

oluşturulmasıdır. Bu yöntemde her araştırmaya uygun standardize edilmiş kategori sistemleri bulunmamaktadır. Dolayısıyla her bir araştırmacının kendi analiz malzemesinden oluşturulmaktadır (Gökçe, 2006, s. 57-58). Bu araştırmacının sınıflama (kategori) sistemi oluşturulurken mevcut araştırma soruları ve çalışmanın amacı dikkate alınmıştır. Ayrıca haber içeriklerinin analizi konularında içerik çözümleme yöntemini kullanan Ergeç (2005), Yurdigül (2014a) ve Çavuş'un (2013) çalışmalarında kullandığı sınıflama sisteminden de yararlanılmıştır.

Kayıtlı haberlerin tamamı ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, ortak alanlar tespit edilerek, çalışmanın sınıfları ve alt sınıfları oluşturulmuştur. Bu kategoriler Amerika'nın Kudüs kararına ilişkin gelişmelerin televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu, konumlandırılması ve haber içerikleri hakkındaki bilgilere ulaşılmasına imkân tanımıştır. Ayrıca haberin konusu, niteliği ve haberin ana aktörleri şeklinde sınıflamalar oluşturularak her bir haberin bu boyutlarda incelenmesi sağlanmıştır. Çalışmanın sınıflama/kategori sistemi oluşturulduktan sonra haberlerin çözümlenmesi için bir kodlama formu geliştirilmiştir. Oluşturulan kategoriler çözümleme sonrası elde edilen verilerin kategorisel analizine olanak sağlarken, verilerin SPSS programında yapılan frekans analizlerinin sonucunda da çalışmaya dair sayısal/nicel verilere ulaşılmıştır. İçerik çözümlemesinde nesnel geçerlilik söz konusu olmakla birlikte çözümlemenin güvenilirliği önemli ölçüde kodlama işlemine bağlıdır. Bu durumda kodlayıcının güvenilirliği, farklı kodlayıcıların aynı metin üzerinde aynı şekilde kodlama yapmaları (inter-coder reliability) veya aynı kodlayıcıların aynı metin üzerinde farklı zamanlarda yine aynı şekilde kodlama yapmaları (intra-coder reliability) temeline dayanmaktadır (Balcı & Bekiroğlu, 2012, s. 282-283). Buna göre çalışmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için, aynı form, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema bölümü 3. sınıftan üç öğrenci tarafından kodlanmış ve elde edilen verilerin çoğunluğunun (%90'ın üzerinde) aynı düzeyde cevap yanıtı içerdiği belirlenmiştir.

5. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmalarda evren, sonuçların genellenmek istendiği elemanlar bütünü olarak ifade edilmektedir. Ancak genel anlamdaki evrene ulaşılması güç, hatta çoğu zaman imkânsız olmaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda, ulaşılabilirliğin mümkün olduğu araştırma evreni ifadesinin kullanılması daha doğru kabul edilmektedir (Karasar, 2010, s. 109). Örnekleme ise, araştırma yapılan çalışma evreni içinden, evrenin geneline ilişkin çıkarımlarda bulunmak amacıyla, onu temsil ettiği düşünülen bir parçasının belli yöntemler sonucunda seçilmesi sürecidir (Böke, 2010, s. 107).

Bu çalışmanın evrenini televizyon haber içerikleri, örneklemini ise seçkisiz (raslantısal) olmayan örneklem türlerinden biri olan amaçlı/yargısal örneklem yöntemi (Büyüköztürk vd., 2014, s. 90) ile belirlenen ulusal televizyon kanalları ve bu kanalların ana haber bültenleri oluşturmaktadır. Buna göre araştırmada örneklem olarak, ulusal düzeyde yayın yapan Fox TV, Show TV ve ATV televizyon kanalları ve bu kanalların ana haber bültenleri alınmıştır. Yüksek izlenme oranlarının yanı sıra Fox TV, muhalif bir habercilik anlayışı benimsediği, ATV ise siyasal iktidar yanlısı bir ideolojik yaklaşım benimsemiş olması nedeniyle araştırmaya alınmıştır. Show TV ise, popüler olarak nitelenebilecek bir habercilik anlayışına sahip olması ve gütmekte olduğu denge politikası ile araştırmaya dâhil edilen diğer kanalların aksine ideolojik yaklaşımdan daha çok ticari kaygı taşıması nedeniyle incelenecek haber kanalları arasında yer almıştır.

Araştırma çerçevesinde bu üç televizyon kanalının 06-22 Aralık 2017 tarihleri arasında 17 gün boyunca ana haber bültenleri kaydedilmiş ve daha sonra analize tabi tutulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Amerika'nın Kudüs Kararına İlişkin Televizyon Ana Haber Bültenlerinin İçerik Analizi Yöntemi İle İncelenmesi başlıklı çalışma kapsamında, Amerika'nın 6 Aralık 2017 tarihinde yaptığı açıklama ve devamındaki on yedi günlük süre zarfında yaşanan gelişmelerin, örneklem olarak seçilen Fox TV, Show TV ve ATV ana haber bültenlerindeki sunumu incelenmiştir. Araştırmada bu amaçla oluşturulmuş bir içerik çözümleme formu kullanılarak verilerin sınıflandırılması sağlanmıştır. Yapılan sınıflandırma ve kodlamalar sonucu elde edilen verilerin SPSS programında frekans analizlerinin yapılması ile çalışmaya dair sayısal/nicel verilere ulaşılmıştır.

Kategori Analizi

Bu araştırmanın sınıflama (kategori) sistemi oluşturulurken mevcut araştırma soruları ve çalışmanın amacı dikkate alınmıştır. Dolayısıyla çalışmanın amaçlarına ilişkin doğru çıkarımların yapılmasına imkân tanıyan ve çalışmaya özel olarak geliştirilen bir kategori/sınıflama sistemi geliştirilerek kullanılmıştır. Bu kategoriler Amerika'nın Kudüs kararına ilişkin gelişmelerin televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu, konumlandırılması ve haber içerikleri hakkındaki bilgilere ulaşılmasına imkân tanımıştır. Ayrıca haberin konusu, niteliği ve haberin ana aktörleri şeklinde sınıflamalar oluşturularak her bir haberin bu boyutlarda incelenmesi sağlanmıştır. Buna göre çalışma kapsamındaki bilgiler aşağıdaki kategoriler altında sınıflandırılmıştır:

1. Haber sayısı: Olaya ilişkin haberlerin sayısı ve bültenlerde yer alma sıklığı ölçülmüştür.

2. Haberin süresi: Bültenler içinde olaya ayrılan günlük ve toplam sürelerle ulaşılması hedeflenmiştir.

3. Haberin konumu: Bu kategori, olaya ilişkin haberlerin bülten içerisindeki konumunu/sırasını ölçmeye yöneliktir.

4. Haberin konusu: Bu kategori ile olayın hangi boyutlarının ele alındığı ve vurgulandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Buna göre şu alt kategoriler oluşturulmuştur; Mevcut durum analizi, olayın sonuçları, Kudüs kararına tepkiler, Kudüs protestoları, iktidara Kudüs eleştirisi, ABD'nin tepkisi / tehditleri, İsrail'in saldırıları / müdahalesi / tepkisi, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü Zirvesi, BM Kudüs tasarısı ve Kudüs kararı ve diğer.

5. Haberin niteliği: Bu kategori haberlerin niteliğini ve hangi amaçla üretildiğini sorgulamaya yöneliktir. Alt kategoriler ise, açıklama/bilgilendirme, eleştiri, tedirginlik, beklenti ve diğerleri olarak sınıflandırılmıştır.

6. Haberin ana aktörü: Habere konu olan ana aktörlerin kimler olduğu ve hangi aktörlerin haberlerde ne sıklıkta yer aldıkları bu kategoriler ile belirlenmiştir. Alt kategorileri: Cumhurbaşkanı/Devlet Başkanı, Başbakan/Hükümet Yetkilileri, Siyasi Parti Yetkilileri, ABD Yöneticileri, İsrail Yöneticileri, Filistin Yöneticileri, Diğer Ülke Yöneticileri, BM Ülke Temsilcileri, İsrail Güvenlik Güçleri, Filistin Halkı, Türk Vatandaşı ve diğer olarak belirlenmiştir.

7. Haberde canlı yayın bağlantıları: Olayla ilgili haberlerde canlı yayın bağlantılarına yer verilip verilmediği incelenmiştir.

Frekans Analizi

Çalışmanın bu bölümünde frekans analizi yöntemiyle, örneklem olarak seçilen Fox TV, Show TV ve ATV ana haber bültenlerinde ABD yönetiminin Kudüs kararına ilişkin yayınlanan haberlerin niceliksel sonuçlarına ulaşılması hedeflenmiştir. Bu amaçla, ilk olarak kategoriler altında derlenen haberlere yönelik sayısal veriler tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

06-22 Aralık 2017 tarihleri arasında üç ayrı televizyon kanalının ana haber bültenlerinde ABD'nin Kudüs kararıyla ilgili toplam 139 haber yayınlandığı belirlenmiştir. Oranlar dikkate alındığında olaya en fazla yer veren televizyon kanalının 64 haber ile ATV, en az yer veren kanalın ise 33 haber ile Show TV olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haber Sayılarının Dağılımı

TV Kanalları	ABD'nin Kudüs Kararı Haberleri (%)	Diğer Haberler (%)
FOX TV	16	84
SHOW TV	8	92
ATV	17	83

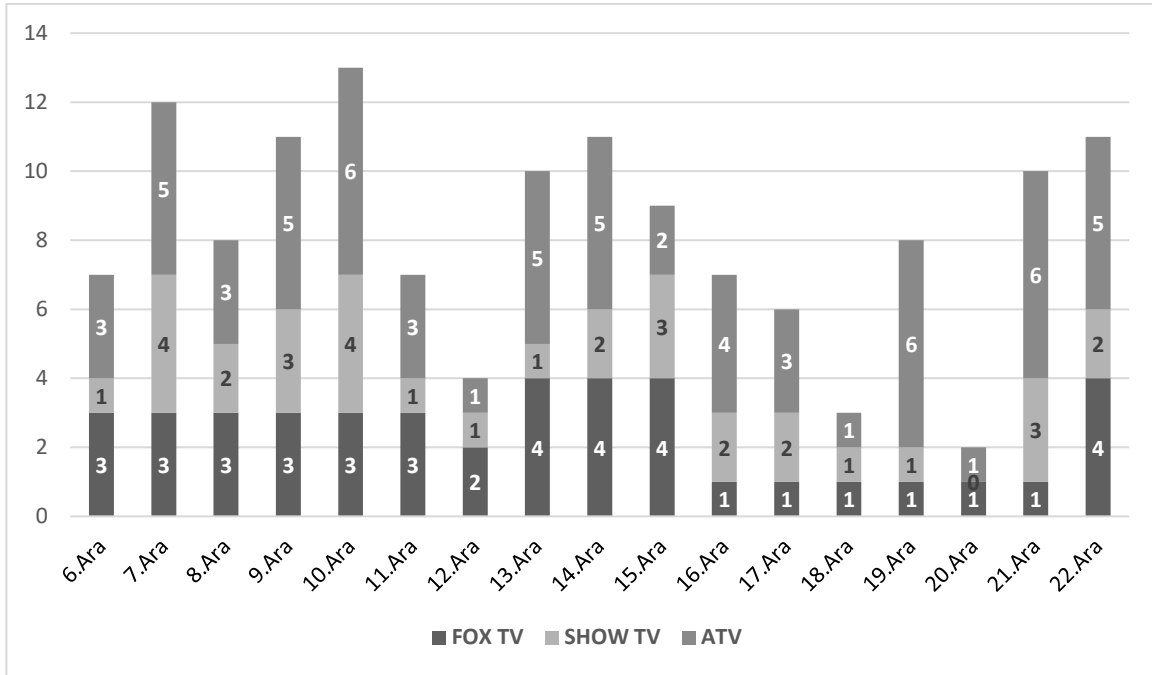
Tablo 2'ye bakıldığında, ABD'nin Kudüs kararıyla ilgili haberlerin bültenlerdeki yoğunluğunun en fazla Fox TV ve ATV'de olduğu görülmektedir. ATV'nin toplam 369 haberinin 64'ü bu süreçle ilgiliyken, Show TV'nin toplam 393 haberinin sadece 33'ü bu konuyu ele almaktadır.

Tablo 2: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerin Ana Haber Bültenlerindeki Seyri

TV Kanalları	Sayı	Yüzde (%)
FOX TV	42	30,2
SHOW TV	33	23,7
ATV	64	46,0
Toplam	139	100,0

Haber sayılarına ilişkin bir başka grafikte ise 06-22 Aralık 2017 tarihleri arasında Kudüs olayının haber bültenlerindeki günlük seyri gösterilmiştir (Tablo 3). ABD'nin Kudüs kararının Türkiye'de büyük tepkilere yol açması ve on yedi günlük süreçte bu karardan vazgeçilmesi konusunda önemli adımlar atılması sonucu bu olay gündemdeki yoğunluğunu korumuştur. Özellikle bu süreçte sayıca en fazla haberin karara verilen tepkiler ve yapılan zirve toplantıları gibi önemli gelişmelerin yaşandığı 7, 14 ve 22 Aralık tarihlerinde yayınlandığı görülmektedir.

Tablo 3: ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haber Sayılarının Günlük Grafiği

Haber yoğunluğuna ilişkin bir diğer gösterge Tablo 4'te gösterildiği üzere yayınlanan haberlerin süresidir. Haber sayılarına benzer bir şekilde, haber süreleri açısından da ATV ilk sırada yer almaktadır. ATV'nin Kudüs süreciyle ilgili 19 haberinin süresi 3 dakika ve üzerinde yayınlanırken, 26 haberi ise 2-3 dakika arasında yer almaktadır. Toplam sürelere bakıldığında ise, üç kanalda yayınlanan haberlerin %75,5'inin 2 dakika ve üzerinde olduğu görülmektedir. ABD'nin Kudüs kararı sonrasında özellikle ülke yöneticileri ve siyasilerden gelen peş peşe açıklamaların haberlerin sürelerini etkilediğine de ulaşılabilmektedir. Buna göre incelenen haberlerin TV kanallarına göre sürelerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Tablo 4: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haber Sürelerinin Dağılımı

Haber Süresi	FOX TV	SHOW TV	ATV	Toplam	Yüzde (%)
45 - 59 sn.	0	0	4	4	2,9
1' 00" - 1' 19"	1	0	4	5	3,6
1' 20" - 1' 39"	1	2	4	7	5,0
1' 40" - 1' 59"	4	7	7	18	12,9
2' 00" - 2' 59"	23	19	26	68	48,9
3' 00" ve üzeri	13	5	19	37	26,6
Toplam	42	33	64	139	100,0
P (Sig.)			0,159		

Konuyla ilgili haber sayıları ve sürelerinin yanı sıra haberlerin bülten içindeki konumu, habere konu olan içeriğin televizyon açısından önemlilik derecesini göstermektedir. Tablo incelendiğinde, ana haber bültenlerinde yayınlanan Kudüs olayıyla ilgili haberlerin % 70,5'ine bültenin ilk üç sırasında yer verildiği görülmektedir. Fox TV toplam haberlerinin %90,4'ünü, ATV %53,2'sini ve Show TV ise 78,8'ini bültenin ilk üç sırasında yayınlamıştır (Tablo 5). Dolayısıyla incelenen on yedi günlük süreçte kamuoyunun en önemli gündemini Kudüs meselesi oluşturmaktadır. Buna göre haberlerin TV kanallarına göre ana haber bültenlerindeki konularında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 5: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerin Bülten İçindeki Konularının Dağılımı

Haberin Konumu		FOX TV	SHOW TV	ATV	Toplam
Öncelik Sırası 1	<i>f</i>	14	12	12	38
	%	33,3%	36,4%	18,8%	27,3%
Öncelik Sırası 2	<i>f</i>	14	8	13	35
	%	33,3%	24,2%	20,3%	25,2%
Öncelik Sırası 3	<i>f</i>	10	6	9	25
	%	23,8%	18,2%	14,1%	18,0%
Öncelik Sırası 4	<i>f</i>	3	4	11	18
	%	7,1%	12,1%	17,2%	12,9%
Öncelik Sırası 5	<i>f</i>	1	1	8	10
	%	2,4%	3,0%	12,5%	7,2%
Öncelik Sırası 6	<i>f</i>	0	0	6	6
	%	,0%	,0%	9,4%	4,3%
Öncelik Sırası 7	<i>f</i>	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	4,7%	2,2%
Öncelik Sırası 8 ve üzeri...	<i>f</i>	0	2	2	4
	%	,0%	6,1%	3,1%	2,9%
Toplam	<i>f</i>	42	33	64	139
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
P (Sig.)		0,027			

Çalışma kapsamındaki bir diğer frekans çalışması da ABD'nin Kudüs kararıyla ilgili yayınlanan haberlerin konusuna yönelik yapılmıştır. Bunun sonucunda haberlerin konuyu ele alırken belli başlı konu başlıkları üzerinden işledikleri görülmüştür. Belirtilen bu konu başlıkları arasından olaya ilişkin durum analizi yapan haberler ile karara verilen tepkiler ve protestolara odaklanan haberlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Tablo 6).

Bu konulardaki haberler TV kanallarına göre birbirine yakın dağılımlar göstermektedir. Olaya ilişkin iktidarı eleştiren haberlerin tamamı ise Fox TV'de yer

almaktadır. Bunun yanı sıra İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü Zirvesi'nde alınan kararlar, BM Kudüs tasarısı ve kararlarına ilişkin konulara ATV'de diğer kanallara göre daha fazla yer verildiği görülmektedir. ABD'nin konuya ilişkin cevapları ve tehditleri, İsrail'in müdahaleleri ve saldırılarına ilişkin haberlere de yine ATV'de daha fazla yer verilmiştir. Her ne kadar olay tam anlamıyla siyasi bir boyut taşımasa da kanallar arasındaki ideolojik farklılıkların haber konularına yansıdığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Tablo 6'da da açıkça görüldüğü gibi incelenen haberlerin konularının televizyon kanallarına göre bazı farklılıkları bulunmaktadır ancak istatistiksel olarak anlamlı olamayacak kadar küçüktür ($p>0,05$).

Tablo 6: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerin Konusu

TV Kanalları	Mevcut durum analizi	Olayın sonuçları	Kudüs kararına tepkiler	Kudüs protestoları	İktidara ABD'nin Kudüs tepkisi / eleştirisi	ABD'nin tehditleri	İsrail'in saldırıları / müdahaleleri / tepkisi	İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü Zirvesi	BM Kudüs tasarısı ve Kudüs kararı	Toplam
FOX TV	<i>f</i> 2 % 13,3%	1 10,0%	14 35,9%	5 35,7%	3 100,0%	2 22,2%	9 37,5%	2 20,0%	4 26,7%	42 30,2%
SHOW TV	<i>f</i> 5 % 33,3%	4 40,0%	11 28,2%	2 14,3%	0 ,0%	2 22,2%	3 12,5%	3 30,0%	3 20,0%	33 23,7%
ATV	<i>f</i> 8 % 53,3%	5 50,0%	14 35,9%	7 50,0%	0 ,0%	5 55,6%	12 50,0%	5 50,0%	8 53,3%	64 46,0%
Toplam	<i>f</i> 15 %100,0%	10 100,0%	39 100,0%	14 100,0%	3 100,0%	9 100,0%	24 100,0%	10 100,0%	15 100,0%	139 100,0%
P (Sig.)	0,389									

Çalışmanın bir diğer sorusu ABD'nin Kudüs kararıyla ilgili haberlerin niteliğini ve hangi amaçla üretildiğini sorgulamaya yöneliktir. Bununla ilgili olarak yapılan sınıflandırma ve sonuçlar Tablo 7'de gösterilmektedir. Genel olarak bakıldığında ana haber bültenlerinde yer alan ABD'nin Kudüs kararı içerikli haberlerin büyük oranda açıklama / bilgilendirme niteliği taşıdığı görülmektedir. Show TV ticari ve dengeli yayıncılık anlayışıyla birlikte olayı daha çok açıklama, daha az eleştirme yönünde eğilim göstermiştir. Konuyla ilgili eleştirel nitelikte yayınlanan haberlerin %48'i ATV'ye aitken, %30'u Fox TV'de görülmektedir. Buna göre haberlerin incelenen TV kanallarına göre niteliklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 7: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerin Niteliği

TV Kanalları	Açıklama / Bilgilendirme	Eleştiri	Tedirginlik	Beklenti	Toplam	
FOX TV	<i>f</i>	22	15	2	3	42
	%	28,9%	30,0%	20,0%	100,0%	30,2%
SHOW TV	<i>f</i>	19	11	3	0	33
	%	25,0%	22,0%	30,0%	,0%	23,7%
ATV	<i>f</i>	35	24	5	0	64
	%	46,1%	48,0%	50,0%	,0%	46,0%
Toplam	<i>f</i>	76	50	10	3	139
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
P (Sig.)			0,042			

ABD'nin Kudüs kararı ve sonrasında yaşanan gelişmelerle ilgili haberlerde incelenen bir diğer unsur haberin ana aktörlerine ilişkindir. Dağılımları Tablo 8'de gösterilen haberin ana aktörleri, aynı zamanda konunun hangi boyutlarıyla ele alındığının belirlenmesine de yardımcı olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, haberlerde Cumhurbaşkanı, siyasi parti yetkilileri ve İsrail güvenlik güçlerinin önemli birer aktör olarak rol oynadığı görülmektedir.

Tablo 8: ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerde Ana Aktörlerin Dağılımı

Haberlerde Ana Aktörler	Sayı	Yüzde (%)
Cumhurbaşkanı / Devlet Başkanı	42	30,2
Başbakan / Hükümet Yetkilileri	8	5,8
Siyasi Parti Yetkilileri	21	15,1
ABD Yöneticileri	10	7,2
İsrail Yöneticileri	4	2,9
Filistin Yöneticileri	2	1,4
Diğer Ülke Yöneticileri	8	5,8
BM Ülke Temsilcileri	4	2,9
İsrail Güvenlik Güçleri	21	15,1
Filistin Halkı	7	5,0
Türk Vatandaşı	8	5,8
Diğer	4	2,9
Toplam	139	100,0

TV kanallarına göre haberlerdeki ana aktörlere bakıldığında ise, özellikle Cumhurbaşkanı ve siyasi parti yetkililerinin konuyla ilgili haberlerde bu denli rol oynaması olayın Türkiye gündemi açısından kritik öneminin resmi kaynaklarca da onaylandığının bir göstergesi olmaktadır (Tablo 9). Ayrıca ideolojik yönelimler göz önüne alındığında özellikle Fox TV'de siyasi parti yetkililerinin aktör olarak rol oynadığı haberlerde muhalefetin iktidara konuyla ilgili gerekli yaptırımların yapılmadığına yönelik eleştirilerine geniş bir şekilde yer verilmektedir. Benzer şekilde ATV

haberlerinde ise siyasi parti yetkilileri aktör olarak belirlenmiş ancak muhalefet parti yetkililerinin görüşlerine haber içeriğinde yer verilmemiştir.

Ana haber bültenleri incelenen üç kanalın haberlerinin önemli bir kısmında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ana aktör olarak belirlendiği görülmektedir. Haberin içeriği açısından ise, genel olarak Fox TV ve Show TV'de nesnel ve kısa ifadelerle yer verilirken, ATV haberlerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ABD ve İsrail'i sert bir dille eleştiren daha geniş ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca çalışmada belirtilen haber içeriğinde sık kullanılan sözcüklerle birlikte kanalların ideolojik yaklaşımlarının haberlere yansımalarının ipuçlarına da ulaşılabilmektedir. Tablo 9'da da açıkça görüldüğü gibi incelenen haberlerin ana aktörlerinin televizyon kanallarına göre bazı farklılıkları bulunmaktadır ancak istatistiksel olarak anlamlı olamayacak kadar küçüktür ($p>0,05$).

Tablo 9: TV Kanallarına Göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerde Ana Aktörlerin Dağılımı

Haberlerde Ana Aktörler		FOX TV	SHOW TV	ATV	Toplam
Cumhurbaşkanı / Devlet Başkanı	<i>f</i>	14	14	14	42
	%	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
Başbakan / Hükümet Yetkilileri	<i>f</i>	0	2	6	8
	%	,0%	25,0%	75,0%	100,0%
Siyasi Parti Yetkilileri	<i>f</i>	9	6	6	21
	%	42,9%	28,6%	28,6%	100,0%
ABD Yöneticileri	<i>f</i>	2	3	5	10
	%	20,0%	30,0%	50,0%	100,0%
İsrail Yöneticileri	<i>f</i>	1	1	2	4
	%	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%
Filistin Yöneticileri	<i>f</i>	1	0	1	2
	%	50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Diğer Ülke Yöneticileri	<i>f</i>	0	2	6	8
	%	,0%	25,0%	75,0%	100,0%
BM Ülke Temsilcileri	<i>f</i>	1	1	2	4
	%	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%
İsrail Güvenlik Güçleri	<i>f</i>	9	2	10	21
	%	42,9%	9,5%	47,6%	100,0%
Filistin Halkı	<i>f</i>	3	1	3	7
	%	42,9%	14,3%	42,9%	100,0%
Türk Vatandaşı	<i>f</i>	2	1	5	8
	%	25,0%	12,5%	62,5%	100,0%
Diğer	<i>f</i>	0	0	4	4
	%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	<i>f</i>	42	33	64	139
	%	30,2%	23,7%	46,0%	100,0%
P (Sig.)			0,331		

Çalışma kapsamındaki bir başka analizde olayla ilgili haberlerde canlı yayın bağlantılarına yer verilip verilmediği incelenmiştir (Tablo 10). Çalışma özelinde incelenen konuyla ilgili ATV'deki haberlerin %18,8'i, Show TV haberlerinin %12,1'i olay yerinden canlı yayın olarak sunulmuştur. Fox TV'de ise canlı yayın bağlantılarına yer verilmemiştir. ATV'nin konuyla ilgili haberlerinde özellikle Kudüs'teki olaylar ve protesto gösterileri sonunda muhabirlerin izlenimlerinin canlı yayın bağlantılarıyla sunulduğu görülmektedir. Dolayısıyla ana haber bültenlerindeki konuyla ilgili haberler, sayıları, süreleri, konuları, konuları ve canlı yayın bağlantıları dikkate alındığında ATV'nin diğer kanallara göre bu süreci daha yakından takip ettiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Buna göre haberlerin incelenen TV kanallarına göre canlı yayın bağlantıları kullanımlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 10: TV Kanallarına göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerde Canlı Yayın Bağlantısı Kullanımı

Canlı Yayın Bağlantısı		FOX TV	SHOW TV	ATV	Toplam
Var	<i>f</i>	0	4	12	16
	%	,0%	12,1%	18,8%	11,5%
Yok	<i>f</i>	42	29	52	123
	%	100,0%	87,9%	81,3%	88,5%
Toplam	<i>f</i>	42	33	64	139
	%	100,0	100,0%	100,0	100,0%
		%		%	
P (Sig.)			0,012		

İncelenen haberlerde televizyon kanallarının ideolojik yönelimlerinin haber içeriklerine etkilerini ön plana çıkaran unsurlardan bir diğeri de haberin içerik ve sunumunda kullanılan sözcüklerdir. Haberlerde sık kullanılan sözcüklerin kanallara göre dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 11'de görülmektedir.

Tablo 11: TV Kanallarına göre ABD'nin Kudüs Kararı İçerikli Haberlerde Kullanılan Sözcükler

TV Kanalları	Sunumda Kullanılan Sözcükler	Perforede Kullanılan Sözcükler
FOX TV	vaat, şiddet, çağrı, barış, öfke, tek vücut, intifada, provokasyon, tepki	skandal, ayaklanma, tek ses, protesto, çatışma, ölü, müdahale, şiddet, tehditkâr, kınama, orantısız güç, provokasyon
SHOW TV	tehdit, çağrı, gerilim, çatışma, tek ses, skandal, öfke, orantısız güç, tepki	İntifada, çatışma, ayaklanma, öfke, girişim, tek vücut, kırmızı çizgi, barış, evangelist
ATV	direnış, işkence, küstah, tek ses, değersiz, cesur, yangın, ateş, zulüm, ajan, eziyet, öfke, kırmızı çizgi, lider	tokat, yalan, çağrı, kritik, vatan, yalan, özgürlük, skandal, şehit, şiddet, ajan, işgal, katil, vahşet, cehennem, direniş, protesto, saldırı, işgal

Haberlerin sunumunda ve içeriğindeki en sık kullanılan sözcükler aslında haberin nasıl bir ideolojik söylem içerisinde kurgulandığının da ipuçlarını vermektedir. Tablo 11'deki listeye bakıldığında, TV kanallarına göre bazı sözcüklerin daha sık kullanıldığı ve kanallar arasındaki farklı kullanımların olduğu görülmektedir. Örneğin ATV, Kudüs'teki İsrail müdahalelerine yönelik haberlerinde; küstah, öfke, eziyet, zulüm, katil, işgal gibi sözcüklere yer verirken, konuyla ilgili Show TV ve Fox TV haberlerinde orantısız güç, müdahale, protesto ve şiddet gibi sözcüklere yer verilmiştir. Yine benzer bir şekilde aynı gün içinde Kudüs'teki İsrail saldırıları sonucu hayatını kaybedenler için ATV, *şehit* ifadesini kullanırken, Fox TV ve Show TV *ölü* ifadesini kullanmıştır. Dolayısıyla kanalların ideolojik yönelimleri dikkate alınarak, ATV'nin konuyla ilgili haberlerinde milliyetçi söylemlere daha sık yer verildiği görülmektedir.

SONUÇ

Medyanın kamuoyu oluşumundaki gücü ve etkisi bakımından Türkiye ve dünya basınında geniş yer bulmuş Amerika'nın Kudüs kararının ve devamındaki gelişmelerin Türkiye'deki televizyon kanallarındaki temsiline yönelik bu çalışma kapsamında Fox TV, Show TV ve ATV ana haber bültenleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada öncelikle ABD'nin Kudüs kararına ilişkin haberlere, örneklem olarak belirlenen TV kanallarının ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde yer verildiği frekans analizi teknikleriyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın niceliksel bulgularına göre, incelenen dönemde Kudüs kararı ile ilgili ana haber bültenlerinde yayınlanan haberlerin sayısı, süre ve konum açısından ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. İnceleme kapsamına alınan televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde Amerika'nın Kudüs kararına ve devamındaki gelişmelere ilişkin verdikleri haber sayıları ve süreleri farklılık taşımaktadır. Örneğin, konuyla ilgili toplam 139 haberin 64'ü ATV'de, 33'ü Show TV'de, 42'si ise Fox TV'de yayınlanmıştır. Dolayısıyla yayıncılık yaklaşımları ve ideolojik yönelimleri dikkate alındığında olaya niceliksel olarak en fazla ATV'de yer verildiği belirtilmektedir. Diğer kanalların ise olaya daha dengeli bir boyutta yaklaşım sergilediği görülmektedir.

İncelemeye alınan haberlerin bülten içerisindeki konumu açısından yaşanan gelişmelere yaklaşımlarına bakıldığında konuyla ilgili haberlerin % 70,5'ine bültenin ilk üç sırasında yer verildiği görülmektedir. Fox TV toplam haberlerinin %90,4'ünü, ATV %53,2'sini ve Show TV ise 78,8'ini bültenin ilk üç sırasında yayınlamıştır. Sonuç olarak incelenen on yedi günlük süreçte kamuoyunun en önemli gündemini Kudüs meselesi oluşturmaktadır. Ayrıca haberlerin TV kanallarına göre ana haber bültenlerindeki konumlarında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Çalışmanın bir diğer sorusu ABD'nin Kudüs kararıyla ilgili haberlerin niteliğini ve hangi amaçla üretildiğini sorgulamaya yöneliktir. Genel olarak bakıldığında yayınlanan haberlerin önemli oranda açıklama / bilgilendirme niteliği taşıdığı görülmektedir. Show TV ticari ve dengeli yayıncılık anlayışıyla birlikte olayı daha çok açıklama, daha az eleştirme yönünde eğilim göstermiştir. Konuyla ilgili eleştirel nitelikte yayınlanan haberlerin %48'i ATV'ye aitken, %30'u Fox TV'de görülmektedir.

Olayla ilgili yayınlanan haberlerin konusuna yönelik yapılan frekans analizinin sonucunda ise, haberlerin olayları belli başlı konu başlıkları üzerinden işledikleri görülmüştür. Buna göre, incelenen bültenlerde olaya ilişkin durum analizi yapan

haberler ile karara verilen tepkiler ve protestolara odaklanan haberlerin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Özellikle iktidarı eleştiren haberlerin tümünün Fox TV’de yer alması, ve bunun yanı sıra mevcut iktidar tarafından atılan adımlar sonucu İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü Zirvesi’nde alınan kararlar, BM Kudüs tasarısı ve kararlarına ilişkin konulara ATV’de diğer kanallara göre daha fazla yer verilmesi, kanallar arasındaki ideolojik farklılıkların haber konularına yansıdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmada incelenen bir diğer unsur haberin ana aktörlerine ilişkindir. Genel olarak bakıldığında, incelenen haberlerde Cumhurbaşkanı, siyasi parti yetkilileri ve İsrail güvenlik güçlerinin önemli birer aktör olarak rol oynadığı görülmektedir. Ana haber bültenleri incelenen üç kanalın haberlerinin önemli bir kısmında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın ana aktör olarak belirlendiği görülmektedir. Haberin içeriği açısından ise, genel olarak Fox TV ve Show TV’de bilgilendirici ve kısa ifadelerle yer verilirken, ATV haberlerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ABD ve İsrail’i sert bir dille eleştiren daha geniş ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca çalışmada belirtilen haber içeriğinde sık kullanılan sözcüklerle birlikte kanalların ideolojik yaklaşımlarının haberlere yansımalarının ipuçlarına da ulaşılabilmektedir.

İncelenen haberlerde televizyon kanallarının ideolojik yönelimlerinin haber içeriklerine etkilerini vurgulayan unsurlardan biri de haberin sunum ve içeriğinde kullanılan sözcüklerdir. Haberlerde kullanılan ve sık tekrar edilen bu sözcükler kanalın ideolojik yaklaşımlarına göre önemli farklılıklar içermektedir. Dolayısıyla kanalların ideolojik yönelimleri dikkate alınarak, ATV’nin konuyla ilgili haberlerinde milliyetçi söylemlere daha sık yer verildiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen haberlerde canlı yayın bağlantılarının kullanımıyla ilgili olarak ise, özellikle ATV’nin Kudüs’teki olaylar ve protesto gösterileri sonunda muhabirlerin izlenimlerinin canlı yayın bağlantılarıyla sunulduğu görülmektedir. Bu süreçte yayınlanan haberlerin niceliksel olarak farklılık göstermesi kanalların bu olaya yüklediği önem ve anlamını da ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak ana haber bültenlerindeki konuyla ilgili haberler, sayıları, süreleri, konuları, konuları ve canlı yayın bağlantıları dikkate alındığında ATV’nin diğer kanallara göre bu süreci daha yakından takip ettiği, Show TV’nin ticari yayıncılık anlayışı ile beraber gütmekte olduğu denge politikasını haber sunumlarında da sürdürdüğü, Fox TV’nin ise konuya gereken önemi muhalif bir tutumla verdiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Dolayısıyla çalışma kapsamında incelenen televizyon kanallarının gerek siyaset kurumuyla ilişkileri gerekse ideolojik tutum ve yaklaşımları, üretilen haberlerin içerik ve sunumları üzerinde önemli derecede etkili olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aslan, K., (2009). *Haberin Yol Haritası*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi
- Ataöv, T., (2014). Kudüs ve Devletler Hukuku. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 35 (01): 29-31.
- Balcı, Ş. & Bekiroğlu O., (2012). İçerikten Anlama Giden Bir Tünel Olarak İçerik Çözümlemesi: 2011 Genel Seçimleri'nde AK Parti TV Reklamları Üzerine Bir Araştırma. Ö. Güllüoğlu (Der.). *İletişim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri Görsel Metin Çözümleme* içinde (s. 268-323), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Böke, K., (2010). Örneklemeye. (Editör: K. Böke), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (2. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları, s. 105-149.
- Büyüköztürk, Ş. vd., (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Geliştirilmiş 17. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çavuş, S., (2013). Türk Basınında Kürt Kimliğinin Temsili: 2002 ve 2011 Seçim Dönemleri Üzerine Bir İçerik Analizi *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi S.B.E.
- Dursun, Ç., (2014). *TV Haberlerinde İdeoloji*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Elpeze Ergeç, N., (2005). Amerika'nın Irak'a Müdahalesine İlişkin Televizyon Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi İle İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1): 51-73.
- Geray, H., (2014). *İletişim Alanından Örneklerle Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Gökçe, O., (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Karasar, N., (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (21. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Martin, L. J. (1989). Developments in Political Communication Theory on Mass Media Potential. Agee, Warren K. etc. (Ed.), *Maincurrents in Mass Communications*, New York: Harperow Publisher, 48-56.
- Mert, R., (2017). İslam Geleneği Açısından Kudüs. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2): 257-272.
- Tokgöz, O., (2008). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Yaylagül, L., (2016). *Kitle İletişim Kuramları, Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları
- Yurdigül, A., (2014). Olumsuz Olayların Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Sunumu: "Soma Faciası" Üzerine Bir İnceleme Çalışması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2 (4): 102-109. DOI: 10.19145/guifd.01288
- Yurdigül, A., (2014a). "Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Korku Kültürünün İnşası", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E.
- Yurdigül, Y., (2007). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Ulusal Kimlik Olgusu ve Ulusal Kimliğin Televizyon Haberlerinde Sunumu, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E.

<https://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-abd-baskanitrumptan-kudus-karari,UJP28dehuEu8nlvS1YWFkw>, (Eriřim Tarihi: 5 Ocak 2018)

<http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42248198> (Eriřim Tarihi: 5 Ocak 2018)

<http://aa.com.tr/tr/dunya/abdnin-kudus-kararina-dunyadan-tepkiler/998034> (Eriřim Tarihi: 5 Ocak 2018)

<http://www.haberturk.com/islam-isbirligi-teskilati-ndan-tarihi-karar-1753509> (Eriřim Tarihi: 5 Ocak 2018)

<http://www.trthaber.com/haber/dunya/kudus-tasarisi-abdnin-tehditlerine-ragmen-bmde-kabul-edildi-344066.html> (Eriřim Tarihi: 5 Ocak 2018)